

İnsan Allah İlişkisi

Öznur ÖZDOĞAN*

“Cennet cennet dedikleri
Birkaç köşkle birkaç huri
İsteyene ver onları
Bana seni gerek seni”

Yunus Emre

ABSTRACT

In this research, the quality of relationship between believers and believed being (God) and believers' perception and definition of believed being were studied. Relying on the answers obtained from the participants, we tried to determine the extent to which the believers' potentials reason and consciousness are involved in this relationship. 178 students from the Faculty of Divinity in Ankara University participated in our study in which the qualitative methods were used. The students were expected to write their answers to the question of 'explain /describe your God who you are believed in. Some of them also interviewed on the issue. We chose a sub-sample and made a descriptive analysis of the data. We determined four themes to indicate the types of relationship between the individuals obtaining a religious education and their creator: (1) fear centered God perception, (2) love centered God perception, (3) defining God benefiting from oneself/ internal resources (4) defining God benefiting from social understandings and external resources. Fear-centered God perception was commonly observed among the persons defining God through benefiting from social understandings and external resources. The idea of being tested in the life was quite prevalent among these people. Such an understanding can make the individual anxious and stressed, and prevent them benefiting from their life experiences. In this perceptible, people psychologically feel themselves as a sacrifice. In our interviews, we observed that the quality of believers' faith to their Creator determines the quality of communication with themselves. The individuals, who believed that God has a conditional love, also love themselves conditionally. Indeed, the closer the individuals to themselves, the closer they are to the God.

KEYWORDS: God/ Allah, Faith, Fear Centered God and Love Centered God

GİRİŞ

İman ve inanç kavramları arasındaki fark psikolojik bir nitelik taşır. İnanç-belief- daha çok statik bir kavramdır ve inanılan obje veya fikre karşı güçlü pozitif duygusal bir tutumu içermez. İman daha dinamik bir kavramdır. O

* Yrd. Doç.Dr., Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Din Psikolojisi Anabilim Dalı

sıcak hatta tutkulu bir bağlılığı doğurur ve sonucunda insanı eylem üretmeye motive eder. Allah'a iman sadece kelimelerle dile getirilmiş bir Allah inancını ifade etmez, inanan insanın düşüncelerini, eylemlerini ve sorumluluklarını da içerir.¹

İman arapça emn kökünden gelmektedir. Emn güven demektir. Dolayısıyla iman kendine, Yaradanına ve hayatın akışına güvenmek demektir. Ayrıca inanan insan kendisine güven duyulan insandır.²

“İman bilişsel bir içeriğe sahiptir ve iradenin eylemidir. Bütün kişiliğin bir eylemi olan iman, bilinçdışı öğelerin kişiliğin yapısına katılımı olmadan düşünülemez. Onlar sürekli olarak mevcuttur ve imanın içeriği konusunda geniş ölçüde belirleyicidirler. Fakat diğer taraftan iman, bilinçli bir eylemdir. Ve bilinç dışı öğeler ancak onlardan her birini aşan kişisel merkezin içine alınırlarsa, imanın oluşturulmasına ortak olurlar. Eğer bu olmazsa, eğer bilinçdışı güçler bir odaklanmış eylem olmaksızın zihinsel durumu belirlerse, iman gerçekleşmez ve onun yerini zorlamalar alır. Çünkü iman bir özgürlük meselesidir.”³

James, insanın gerçeği bilmeye yoğun arzu duyduğunu ancak sırf mantığımızla. imanla ilgili sorulara cevap bulamayabileceğimizi söylemektedir. O, gerçeği isteyen doğamız derken kendisinden kaçamadığımız inanç alışkanlıklarını kastetmediğini, inancın bütün böyle olan faktörlerini, korku ve umut, önyargı ve tutku, taklit ve yandaşlık, bize sınır koyan, baskı altında tutan şeyler olarak düşündüğünü, bu durumlarda yeterince içsel bir netliğin olmadığını söylemektedir. James' a göre iman için aklımızın oldukça tatmin edilmiş olması gerekir.⁴

İnsanın Allah' la olan ilişkisi özel anlamda kendi olmaya dayanır. Dinin varolanı anlamlandırma, yüksek düşüncelere kaynaklık etme, arayış içindeki insan ruhuna açık olma gibi amaçlarının yanında insan ruhunun kendi olma arzusunu tatmin etme gibi yüce bir amacı daha vardır.⁵

AMAÇ

Araştırmada inanan insanın inandığı varlıkla kurduğu iletişimin nasıl olduğu ve insanın inandığı varlığı nasıl algıladığı ve tanımladığı sorularına cevap aranmıştır. Sonuçta cevaplardan ortaya çıkacak tabloda insan Allah ilişkisinde insanın öz varlığıyla, potansiyelleriyle, aklıyla, bilinciyle, ne kadar varolduğunu belirlemek hedeflenmiştir.

1 Clark, Walter Houston, *The Psychology of Religion*, New York, Macmillan Company, 1958, *The Problem of Faith* bölümü, Çev. Ali Rıza Aydın, Birey ve Din, s. 219- 239, İnsan yayınları, Şubat 2004

2 Mümin elinden dilinden zarar gelmeyen insandır. Hz. Muhammed

3 Paul Tillich, *İmanın Dinamikleri*, Çev. Fahrullah Terkan, Salih Özer, Ankara Okulu, 2000, 17, 18

4 William James, *The Will to Believe and Other Essays in Popular Philosophy*, Dover Publication, New York 1956, 9-11

5 Metin Yasa, *Din Felsefesi Açısından Yunus Emre Açısından Aşk- Yaradılış-Kendi Olma*, 2002, 68,69

METOD

Çalışma niteliksel araştırma yöntemleri kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi ve İlahiyat bölümü öğrencileri katılmıştır. Öğrencilere “İnanduğunuz Allah’ı anlatınız?” sorusu sorulmuştur. Araştırmaya 178 öğrenci katılmıştır. Bazı öğrenciler yazarak cevap vermiş, bazıları ile mülakat yapılmıştır. Alt örneklem seçilmiş ve verilere betimsel analiz yapılmıştır. Bu yöntemle elde edilen veriler, belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Betimsel analizde görüşülen ya da gözlenen bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla çoğunlukla doğrudan alıntılara yer verilir. Bu tür analizde amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır.⁶

Araştırmada din eğitimi alan insanın yaratıcısıyla iletişimde duygu güdümlü iki ve biliş güdümlü iki olmak üzere dört tema belirlenmiştir.

Duygu güdümlü temalar

1. Korku merkezli Allah anlayışı
2. Sevgi merkezli Allah anlayışı

İnanan kimsede dini duygular, ilahi olan öteki ile, duygusal bağın ifadesidir. İnsan Allah ilişkisi bütünüyle duygusal değildir fakat bu ilişki duygular içinde vücut bulur.⁷ Araştırmada, inananların bir bölümü, Allah’ la ilişkilerinde Allah’ ın sevgi dolu varlığını ön plana çıkarmaktadırlar. Bir bölümü ise, hayatın bir sınav ortamı olduğu, Allah’ ın her an gözetlediği vurgusuyla korku ve kaygıyı ön plana çıkarmaktadırlar.

Biliş güdümlü temalar

1. Kendinden yola çıkarak Allah’ ı tanımlama
2. Kaynaklardan ve toplumsal anlayıştan yola çıkarak Allah’ ı tanımlama

Aklımızın sınırlı olduğu ve metafizik alanın aşkın bir alan olduğu doğrudur. Ancak durumun böyle olması, insanların bu konuda ellerinden gelen en doğruyu aramalarına engel değildir. Allah inancı, temel bir inanç ve insan doğasında temeli olan bir inançtır. İnsan zihinsel gelişimine ve eğitimine paralel olarak inancını rasyonel deliller desteğinde değerlendirmeye tabi tutar ve içselleştirebilir.⁸

Bulguların tanımlanması aşamasında doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Doğrudan alıntılara yer verilmesindeki temel amaç, bireyin konuyla ilgili derin duygularının yansıdığı içsel yaşantılarını olduğu gibi okuyucuyla paylaşmaktır. Son olarak bulgular, çeşitli kavramlarla ilişkilendirilerek yorumlanmıştır.

6 Ali Yıldırım, Hasan Şimşek, Sosyal bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, Seçkin Yay. Ank., 2000, s.158,159

7 Antoine Vergote, Din İnanç ve İnançsızlık, Çev: Veysel Uysal, M.Ü. İ. V. Yay., İstanbul, 1999, s.224

8 bkz. Cafer Sadık Yaran, Tanrı İnançının aklılığı, Etüt yay. Samsun, 2000, 46-47

BULGULAR**KORKU MERKEZLİ ALLAH ANLAYIŞI****Kız Öğrenci, DİKAB⁹**

"1. İnandığım Allah: "Hamd yalnızca âlemlerin Rabbi olan Allah'a aiddir." diyoruz her vakit namazımızda ve yine her rekatomuzda "Yalnız senden yardım diler ve yalnız sana ibadet ederiz." diyoruz. İşte benim inandığım Allah hiç kimsenin ona şerik olmadığı, her şeyin ona defalarca hamd ettiği üstün bir varlık.

Ben O'nu tasvir edemem. Çünkü O hiç bir şeye benzemez. O her yerdedir. O her şeyi her yaptığımız şeyi görmekte ve bilmektedir. İşte bundan hareketle her ânında O'nun benimle olduğunu hissetmem bana güç veriyor. Bir haksızlığa uğradığımda O benim yanımda her şeyi görüyor ve ilâhî adâletinin tecelli ettiği zamanda bana bu haksızlığın karşılığını verecek düşüncesiyle hareket ettiğimde kafama fazla bir şey takmıyor ve bu sebepten dolayı dingin bir yapıya sahip oluyorum. İnandığım Allah her şeyimi görüyor. Ben bunu göz önüne alarak bir hata yapacağım zaman kenara çekiliyor ve vicdani bir rahatlık ile karşı karşıya kalıyorum.

O beni hiç bir zaman sıkıntıda bırakmaz. Eğer ben bir sıkıntıya maruz kalırsam O bana bunu atlatmam için başka yollar gösterir. Bu yüzden asla ümitsizliğe düşmem. "O her zaman sabredenlerle beraberdir." Bunu göz önüne alarak başıma bir musibet geldiği zaman O'nun benimle beraber olduğunu düşünerek (başka kimse olmasa bile) hayata yeniden sarılır, hiçbir zaman yüz çevirip köşeme çekilmem.

"O muttakilerle beraberdir." sözünden ben her zaman O'nun emirlerini yerine getirmeğe çalışırım. Sırf O'nun muttakî kullarından olmasam da o yolda yürümeğe çalışırım. Yalnız Allah'a dua ederim. Çünkü O'na dua etmek bir nevi içimi boşaltmaktır. Çünkü yalnız O benim her şeyimi bilir. (En sâdık arkadaşın bile bilmediğini) Hiç kimseye çok bağlanamam O'nun sevgisine zarar gelmesinden korktuğum için. Her rekât namazımda secdeye varmak için acele ederim. Çünkü benim O'na O'nun bana en yakın olduğun an, o an olduğu için... O'nun emirlerini (yap dediklerini yapmak, yapma dediklerini yapmamak hususunda) yaparken acele ederim. Çünkü ben O'na bir adım yaklaşırken o bana yürüyor, ben O'na yürürken O bana koşuyor... Benim Allah'ım birdir, hiç kimseye benzemediği gibi kimse de O'na benzemez. O'na şerik koşulmaz. O'nun sevgisi kullarına beslediğim sevgiden tamamen farklı... Bu sevgi anlatılmaz. O benim tek yaratanımdır!"

Kız Öğrenci, İLAHİYAT¹⁰

"...Benim kafamdaki Allah inancı O'nun bizi bu dünyaya sınav için yarattığının bilincinde olmak, emirine uymak, yasaklarından kaçınmaktır. Böyle olunca hem dünyada hem de ahirette mutlu olmayı vaad ediyor. Yaradığımız Allah bizi hep güzel ödüller sunarak doğru yola ulaştırmağa çalışıyor..."

9 Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Bölümü

10 İlahiyat Bölümü

Kız Öğrenci, İLAHİYAT

“İnanđığım Allah; beni yaratan, büyütüp geliştiren, yaratan ve beni idare eden varlık... O'nun varlığı ezeli ve ebedîdir. Kâinâttaki bütün canlı ve cansız varlıkları hikmetiyle yaratan sonsuz ilim ve güç sahibi Allah'tır.

Allah bir şeyi dilediğinde “Ol” der ve hemen olur. Her şey onun emri altındadır. O'nun yüceliğini tanımlamak için kullandığımız sıfatlar buraya yazmakla bitmez. Çünkü onun her yarattığı varlıkta kendi varlığını ispat edecek ayrı bir delil bulabiliriz. En güzel, en yüce, en kuvvetli, en sevgili, en mükemmel, en merhametli, en lütufkâr, en büyük en çok iyilik yapan, en zengin... O'nu tanımlayabileceğim sıfatlardan birkaçıdır.

Allah'a binlerce şükür olsun ki beni de yarattıklarının en şefkatlisi olan insan olarak yaratmış. Ebedî hayatta mutluluğa da kavuşma arzusuyla bize kulluğu emretmiş. Hayatımızın amacı onun rızasını kazanabilmektir. O'nun emirlerine uyduğumuz vakit iki dünyada da mutluluğu elde edebiliriz.

Kız Öğrenci, DİKAB

“O öyle büyük ki kulları için cennet ve cehennem mekanı yaratmış, dünyayı bir sınav süresi kabul etmiş ve kullarını sınava tabi tutmuş. Onnu hikmetinden sual olunmaz. Ben yaradanımın beni sınıdığı bu dünyada öyle güzel yaşamak istiyorum ki ona layık bir kul olmak ve en güzele erişmek istiyorum. İnanđığım Allah'ın da bunu benden daha çok istediğini biliyorum. Çünkü o maddî – mânevî bütün sıfatların sahibi o, bizi yaratan merhamet sahibi. Yaptığım iyiliklere karşı 1'e 10, 100 hatta 1000 veren kötülükler için de birçok şans veren, tevbe kapılarını sürekli açan ezeli ve ebedî varlık. İnanđığım Allah'ı çok seviyorum. O'nun bir parçası olmaktan onur duyuyorum. O'na karşı sorumlu olduğumu, diğer anlamda kendime karşı sorumlu olduğumu biliyorum. Her zaman onun affına sığınıp rahmetinden istiyorum.”

Erkek Öğrenci, İLAHİYAT

“Allah her zaman bizi gördüğü için her zaman bir sınavdayız. Bu sınavda Allah'ın her zaman bizi gördüğünü aklımızdan çıkarmamalıyız. Ancak ben şahsım adına konuşuyorum bazen bunu aklımızdan çıkarıyoruz. Belki de unutuyoruz veya bilerek hatırlamıyoruz. Daha sonra bundan çok pişmanlık duyuyoruz. Tabii ki bu farklı bir konu.

Bir de Allah'ın kullarının hatalarını affetmesi benim çok hayret ettiğim bir konu. Ne kadar günah işlesek de tövbe kapısı hiç bir zaman kapanmıyor. Yâni her zaman bir pişmanlık içerisine girebiliyoruz. Bunu Allah'ımıza iletilebiliyoruz. Yâni Allah'ın affetmesi meselesi beni çok etkilemiştir.”

Kız Öğrenci, DİKAB

“Kendimi hiç bu kadar yalnız, bu kadar çaresiz hissetmemiştim. Bacaklarımın hiç bu kadar titrediğini hatırlamıyorum. Öyle ki neredeyse yürüdüğüm kaldırımında kapaklanmaktan korkuyorum. Ben bu şehirde yaşıyorum ama o şehir bende yaşamıyor. Ruhsuz, buz gibi, adımların soğukluğundan

yapışıp kalıyor zemine ve benim her adımım daha bir zorlaşıyor, ayaklarım daha bir ağırlaşıyor ve artık o ağırlıktan bacaklarım titreyemiyor artık. Arabalar geliyor ve geçiyorlar. Çünkü onların benim gibi titreyemeyen bacakları değil, lastikleri var. Tam da böyleyken Maltepe Camii'nden bir ezan sesi yükseliyor. İkinci ezanı... Yâni günün ortası. Ortalanan kocaman bir gün ve kendimi şelaleli küçük bir parktaki oturaklara oturuyorum. Adını yıllardır öğrenemediğim parka... Bilmiyorum belki de adı yoktur. Böyle iken ezan sesi bütün yorgunluğumu alıyor sanki. Dinliyorum, dinliyorum ve dinliyorum... *Huzur Sokağı* romanındaki gibi... Ne güzel Allah'ım! Tam çaresizliğimle bu haldeyken ya da bunu böyle kabullenmişken o ses bana gel diyordu. Hemen camiye koştum ve namaza başladım. O yorgun ben yoktu ki... O yokuşu nasıl çıktım bilmiyorum. Namazda okuduğum her duada şu an sırtımı dayayabileceğim tek Rabbime niyâz ediyordum ve kendimi kınıyordum "Andolsun kendini kınayan nefse..."

Affet Allah'ım!.. Sen yokmuşsun gibi düşünüp sen yokmuşsun gibi konuştuğum için. Seni çok seviyorum! Çünkü sen en güçlüsün. Beni ezip geçen her şeydan daha güçlü ve sen hayat verensin. Ve ezip geçilen bu hiç sayılan şey insan olduğu için değer verip ona hayatı bahşedensin.

Düşünüyorum da ya ona inanmasaydım... Ya bu zorlukların beni zor bir savaşa hazırlanan askerin komutanı tarafından verilmiş olduğunu bilmeseydim... Evet bunların hepsini şimdi tekrar hatırlıyorum. Nisyânım ne büyük! Affet Allah'ım!.. Hem o affedici... Biliyorum ki en büyük hatayı da işlesem dönüp dolaşıp geleceğim yer yine onun kapısı. Eğer bundan emin olmasaydım, O bunu kitabında beyan etmemiş olsaydı, belki de düşünmezdim bir daha. Dünyanın en zengini o. Duaları kabul eden o. Şu an yapabileceğim en güzel şey duam. Çünkü hissediyorum ve biliyorum o duamı bekliyor. Öyle ya duam olmasaydı ne kıymetim olurdu Onun bir hesabı var. Benim hesaplarımın tutmadığı yerde onun da bir hesabı var. Ne güzel! Her şeyiyle güzel... Onu her şeyiyle seviyorum. Beni her seferinde secdeye kapanmak zorunda bırakan, rahmetiyle ve celâliyle seviyorum. Her zorda kalışından sonra "Bak varmış bir bildiği..." dedirten sonucunu seviyorum. İnanmıyorum iman ediyorum. Onu tüm isimleriyle seviyorum.

Bugünse hiç kimseyi görmek istemiyorum yâ Settâr! Gizle beni... Settâr ismi ile seviyorum. Ey Vedûd! Sen sevilensin ve buna en büyük lâıyk olansın. Bana kulluğumu hatırlatan, olmazlarımı yok eden Allah'ım, sana sığınıyorum. Sen affedensin. Sen yokmuşsun gibi düşünüp üzüldüğüm ve ümitsizliğe kapıldığım için beni affet! Sübhânım, isteyeceğim yeri bilmek ne güzel! Sadece senden beklemek ne güzel! Ağlayacağım, şikayetimi sunacağım yeri bilmek ne güzel! O dostu bilmek ne güzel! Sensin... Çünkü sen beni dinlersin. Duyarsın ve hayatın her zerresinde ayrılmamacasına sen varsın. Saatlerce seninle konuşabilirim ve bir nasihatine uyararak sonsuz mutluluğu yakalayabilirim. Hiç kalender olamadım sana. Çünkü insanlar güçlü, sensiz ben çok zayıfım. Beni affet ve beni koru... Ümitsizlikten ve sensizlikten koru. Bu adresi bana hiç unutturma...

Secde ne güzel Rabbim! Senin en çok bu ismini seviyorum. Secde ne güzel yer... Secde gurur kırıcı şey şu insan nefsi için ama kırılış beni güçlü kılan şey Rab! Seni çok seviyorum Allah'ım! Beni sensiz bırakma...

Camiden çıktım ve artık ayaklarım titremiyor. Uçarcasına arşınliyorum kaldırımları. İşte seni bana verdiğin bu güç için seviyorum. Alemlerin Rabbi-ne hamd olsun!..”

Kız Öğrenci, DİKAB

“İnanmışım Allah'ı yazmak hem çok zor, hem de çok güzel bir şey. Zordur, çünkü sürekli içimde yaşattığım, bunu yazıya dökmek ihtiyacını hiç hissetmediğim bir inancı ilk kez bu satırlara döküyorum. Güzeldir, çünkü bu düşüncelerimi yazıyla bir nevî ölümsüzleştirmiş oluyorum. Ben de bir gün her insan gibi öleceğim fakat bu yazı ilerde bir gün benimle aynı duyguları paylaşan bir insan için bir yol gösterici ya da böyle tuhaf şeyler düşünen binalar da varmış dedirtecektir. Bu, tabii kişilerin inisiyatifine kalmış olan bir şey. Beni ilgilendiren benim düşündüğüm ve inandığım Allah'tır.

Benim inandığım Allah beni hiç bir zaman yalnız bırakmayan, onun hoşuna gitmeyecek şeyleri yapsam dahi beni yine o çıkmazdan çekip kurtaran ve beni her halimle kabul eden bir Allah'tır. Mevlânâ Hazretleri'nin beni çok etkileyen bir sözü var: “Gel! Ne olursan gel!” Allah'ın yaratmış olduğu bir kul dahi her ne halde olursan, ister mecûsî, ister hristiyan, ister günahkâr, istersen tövbekâr... yine gel diyebiliyorsa, Mevlânâ'yı, insanları ve bütün kâinâtı yaratan ve onlara sonsuz merhamet gösteren yüce yaratıcımız da — ben inanıyorum ki— bizi kabul edecek. İnanmışım Allah'ta bunu benden istemektedir ve “Allah'tan ümidinizi kesmeyiniz.” demektedir.

İnanmışım Allah benim hem yaratıcım hem de dostumdur. İnşâallah bu terimi kullanmakla hata etmiyorumdur. Çünkü bana göre dost insanın kimseyi bilmediği en gizli hallerini dahi bilen ve onu herkesten dahi iyi düşünendir. Peki Rabbimize baktığımızda bunları görmüyor muyuz?.. Bizi bizden iyi bilen ve bizim kendimizi dahi düşünmediğimiz hallerde bizi bizden dahi iyi koruyan ve yardım eden yine O...

Bazı haller olur ki insan sorunları içerisinde boğulup kalmıştır ama ona yardım edecek kimseyi bulamaz. Kimse anlamaz onun derdinden, anlasa da elinden bir şey gelmez. İşte yine O koşar imdadımıza. EN zor zamanlarımızda elimizden tutar ve “İşte kulum sana her darlığın ardından bir genişlik vardır dememiş miydim?.. Derdinin çaresi budur.” Der. Bizi bizden daha iyi bildiği için de bize sunduğu çözüm yolları bizim için en uygun olanıdır. Hepimizin dostunun Allah olması dilekleriyle...”

Kız Öğrenci, DİKAB

“Bana göre Allah, her şeyin yaratıcısı bir ve tek yegane kudret sahibidir. O hüküm koyucudur. İnsanlar üzerinde hükmeder. İnsanları yaratandır. Bütün alemleri yaratandır. Beni yarattığına göre benim üzerimde söz sahibidir. Ben onun kuluysam onun dediklerini, kurallarını uygulamam gerekir.

Allah insanları yaratmıştır ve kâinâtı onların emrine vermiştir. İnsanlara barınacak yer, yaşanılacak mekan ve aralarında yaşayacağımız toplumu vermiştir. Daha sayamadığımız birçok şeyi vermiştir. En önemlisi akıldır. Allah insana aklı vermiştir. Konuşma yeteneği vermiştir. Hayatını kolaylaştıracak imkanlar sunmuştur. O, her şeyimizi borçlu olduğumuz yaratıcımızdır. Ona karşı olan görevlerimizi yerine getirmemiz lazımdır.

İlk önce onu sevmeliyiz. O, insanlara bu kadar nimetler verdiği göre; O, kullarını seviyor demektir. Allah sevgi sahibidir. Kullarını sever. O, kulları arasında hiç bir ayırım yapmaz. Ne dinleri, ne ırkları, ne de dinleri hususunda inanç konusu dışında bütün insanlar eşittir. Ona inananların yeri tabii ki bambaşkadır.

O, kullarına merhametle yaklaşır. O çok merhametlidir. Kulu bir hata işlediği zaman samimi bir tövbeyle O'na yöneldiğinde O, o kişiyi affeder. Ne zaman ona elini açsan, ondan yardım istesen senin yanındadır. Seni duyar, seni görür ve yadım eder. O insan ilişkilerinde de söz sahibidir. İnsanın küçük hatalarını örter, günahlarını bağışlar. İsterse cennete koyar.

Tabii ki böyle olabilmesi için insanın sorumluluklarını yerine getirmesi gerekir. Emirlerine uyması gerekir. Ancak o zaman Allah'ın sevgisini kazanır. Peki sadece Allah böyle kişileri mi affeder, sadece onları mı sever?.. Tabii ki hayır! O iyi işler yapan herkesi sever. O, kullarına karşı lütfkârdır. Onlara dilediklerini verir. O, duaları kabul eder.

Kız Öğrenci, DİKAB

“İnsanlar yaşadıkları müddetçe bir şeye inanma isteği duyar. Bu her toplumda her insanda farklıdır. Ama ortak olan bir şeyi var olduğuna inanmak bizleri kuşatan, bizlerin sahibi olan bir şeye inanmak istemektir. İnsan inanç olmadan yaşayamaz, boşlukta kalır, hiçbir şeye inanmıyorum diyen bir insanın bile mutlaka inandığı bir şey vardır. İşte bende yeryüzünü yoktan var eden, bizleri yaratan, bizlere nimet veren varlığına her daim muhtaç olduğumuz Allah'a inanıyorum. Bu dünyadaki en büyük amacımız, emelimiz Allah'ın rızasını kazanmak. Rabbimizin bizden istediği de bu. Emir ve yasaklarına uyararak onun rızasını kazanmak. İnandığım Allah hiç bir kulunu sıkıntıda bırakmaz. Bizlere bol bol nimetlerinden verir. Dünyada kendisine inanan inanmayan her insana merhamet eder, nimetlerinden verir. Onları sıkıntıda bırakmaz. Bu da Allah'ın ne kadar adaletli olduğunu gösterir.

Allah çok bağışlayıcıdır, affedicidir. Kulları kötü işlediğinde onları hemen cezalandırmaz. Hatasını anlayan ve tövbe eden kulunu affeder. Kulu bu hatayı defalarca işlese de Rabbimiz yine de bağışlar. Bize verdiği nimetlere karşı bizden istediği tek şey ona iman etmemiz ve onun emir ve yasaklarına uymamız. Bunları yapmamız için de bizi zorlamıyor, bizlere kolaylıklar sağlıyor. Meselâ bacaklarımız rahatsız ise oturarak namaz kılmayı, bunu da yapamayacaksak bizlere gözlerimizle kılmamızı söylüyor. Hiçbir zaman sıkıntısı olan kulunu yalnız bırakmıyor. Bu da Allah'ın bize karşı ne kadar cömert olduğunu gösteriyor. İstediklerini yapmamız karşılığı bize cenneti

vadediyor. Hiçbir zaman mükafatsız bırakmıyor. Bizi koruyup gözetiyor, en zor anımızda bir şekilde yardımını bizlere ulaştırıyor. Bunu sadece kendisine iman eden kullarına değil bütün insanlara yapıyor.

İnanđığım Allah her yerde... Yeryüzünde yarattığı her şey, bitkiler, hayvanlar ve diğer şeyler bizler için. Bizlerin rahatı için. Bana görebilmem için göz, işitebilmem için kulak, yemek yiyebilmem ve konuşabilmem için ağız, koklayabilmem için burun ve en önemlisi düşünebilmem için akıl vermiş. Bunların yanında Rabbimin bana merhamet ettiğine, hata yaptığımda, tevbe ettiğimde beni bağışladığına inanıyorum. Ben de onun benden ve hepimizden istediğı emir ve yasaklarına uymaya çalışıyorum. En büyük gayem Allah'ın rızasını kazanabilmek. Onun bize verdiklerine ve bize yaptıklarına karşı bizden istedikleri bize zor gelmemeli!"

Kız öğrenci, İLAHİYAT

"İnanđığım Allah, ezelden beridir var olan, sonsuza kadar da yâni her zaman var olacak olan her şeyi yaratan ve bu yarattıklarını başıboş bırakmayıp onların maddî mânevî her türlü ihtiyaçlarını karşılayan, yarattıklarının hepsinin O'na muhtaç olduğı ancak O'nun hiç bir şeye muhtaç olmadığı bir tek olan ilâhtır.

O öyle bir Allah ki tüm dünyayı, içindekileri, kâinâtı, evreni yarattı ve en şerefli varlık olarak beni kıldı. O öyle bir Allah ki kendi üstünlüğüne, ulaşıl-mazlığına rağmen beni kendine muhatap kıldı. O beni o kadar çok seviyor ki —ben buna lâyük olmasam da— beni sonsuz bir varlık olarak yarattı ve önce imtihan etmek için O'nu ne kadar sevdiğimi ölçmek için bu dünyaya yolladı, sonra da beni diğer alemde yarattığı —artık ben nereye layıksam— yere olacak. O'nun yarattığı canlı cansız her şey bir gün yok olacak, ancak ben sonsuza dek yaşayacağım. O beni gerçekten çok seviyor. O beni imtihan etmek için buraya yolladı ama beni başıboş da bırakmadı Bana, O'na sevgimi nasıl göstereceğime dair ve O'nun sevmediğı benim de yapmamam gereken şeyleri bildirmek için bana uyarıcılar da gönderdi.

Benim inandığım, taptığım Allah bana inanılmaz nimetler sundu. Tüm dış nesnelere bir kenara koyarsak, bana en başta içinde yaşamam için bir beden verdi. Öyle bir beden verdi ki; o benden sadece yemek yemek, uyu-mak, dinlenmek gibi şeyler hariç hiçbir şey istemiyor. Bana sormaksızın her şeyi hallediyor. Organlarım her şeyi bana sormadan O'nun aracılığıyla halle-diyor.

Benim inandığım Allah, öyle bir ilah ki; en küçük, gözle göremeyeceğimiz kadar küçük canlılara dahi her şeyi yaptırabiliyor. Küçücük bir karınca-ya bile tüm görme, sindirim vs. sistemlerini bile yerleştirecek kadar çok ilim sahibi

Benim inandığım Allah benim aklımın yetemeyeceğı kadar yüce, benim düşünemeyeceğim kadar çok bilgiye sahip, benim O'nu anlamayacağım, an-lamaya kelimelerin yetmeyeceğı bir ilah.

Sanırım onu yine en iyi kendisi anlatır:

“O BİR TEK OLAN, HİÇ BİR ŞEYE MUHTAÇ OLMAYAN ANCAK HER ŞEYİN KENDİSİNE MUHTAÇ OLDUĞU, HİÇBİR ŞEYİ DOĞURMAMIŞ OLAN VE HİÇBİR ŞEY TARAFINDAN DA DOĞRULMAMIŞ OLAN VE KENDİSİNE HİÇBİR DENKİN BULUNMADIĞI ALLAH'TIR.” (İHLÂS SÜRESİ)”

SEVGİ MERKEZLİ ALLAH ANLAYIŞI

Kız Öğrenci, DİKAB

“Benim inandığım Allah her zaman benimle beraberdir. Hep yanımdadır ve beni hiç yalnız bırakmaz. O beni hep sever. Zaten beni sevmeseydi yaratmazdı. O'nun her zaman yanımda olduğunu bilmek, bende çok büyük bir güven duygusu oluşturuyor. Ben bir günah da işlesem eğer pişman olursam beni affedeceğini biliyorum. Yâni benim inandığım Allah sonsuz bir merhamete sahip. Zaten Allah Kur'an-ı Kerim'in birçok ayetinde ne günah işlersek işleyelim af dilersek affımızı kabul edeceğini söylüyor. Çoğu ayetin sonunda pek merhametli ve bağışlayıcı olduğunu söylüyor.

Bu pek kudret ve kuvvet sahibi olan Allah eğer benim yanımdaysa bütün alem benim aleyhimde olsa bana hiç bir şey yapamayacaklarını biliyorum. Ben hayatımda çok yanlış işledim bazen... O'nun varlığından şüpheye düştüm. Ama Rabbim beni hiçbir zaman cezalandırmadı ve bana O'nu bulmam için fırsat verdi ve ben şimdi Rabbim'i o kadar çok seviyorum ki O'nun da beni çok sevdiğini biliyorum. Çünkü O bana bir adım yaklaşırsa ben on adım yaklaşırım, bana yürüyene ben koşarım, bana koşanın ben artık gören gözü, işiten kulağı olurum demiştir. Ben O'na yaklaşırsam o nasıl benden uzaklaşabilir?..”

Kız Öğrenci, DİKAB

“O gerçek bir dost... Bizi bizden daha iyi bilen, bizi iyiliklere, doğruya, güzele sevk eden bir dost... Kimseye söyleyemeyeceğimiz sırlarımızı bilen, bize bizden yakın olan... İnsanın en zor anlarında O'na sığınacağı bir ilah... Getirdiği hükümlerde aslında hep sevgiden bahsediyor... Beni sevin diyor. O, bizleri sevmiş ve bize sevgisinden vermiştir. O'nu düşünmek bile bambaşka duygulara götürüyor insanı, çok farklı şeyler katıyor.

Bağışlaması, rahmeti sonsuz, kullarını asla cezalandırmak istemeyen, kullarının hep iyi olmasını isteyen bir Allah... Yaptığın onca tövbeden sonra tövbeni bozsan da yine de sana merhamet gösteren, affı sonsuz olan bir Allah... Bazen beni korkutsa da onu öyle bir aşkla sevmeyi istiyorum ki onda kaybolmak, ölmek ve onunla yeniden doğmak ve yücelmek istiyorum.”

Erkek Öğrenci, DİKAB

“...Ben Allah'ı en çok dualarımda hissediyorum. Çünkü O'ndan istiyorum. Bir evladın annesinden istediği gibi... İstemenin esrârına kapılıyorum. Beni duyan, beni seven, dertlerime çareler gönderen, rahmeti sonsuz, şefkati sonsuz olan Allah'ı hissediyorum. Bir sıkıntıda ilk O'ndan istiyorum ve bir yerden çare geliyor. O zaman sevincime diyecek olmaz. Sevincim, ihtiya-

cımın karşılanmasından ziyâde Rabbimin benim imdadıma koşmasından ileri gelir.

Benim ayrıca Biyoloji ile aram iyidir. Biyoloji okurken kainattaki düzenin hayretinden kendimi alamam. Meselâ yeni doğmuş bir bebeğin beslenmesi için hemen ona sütü gönderen Allah'ın şefkati ne kadar sonsuzdur. Meselâ yazın kavun karpuz gönderir çünkü bizim suya ihtiyacımız vardır. Kışın C vitamini deposu olan portakal, mandalina vs... gibi meyveler gönderir. Ben bunları duyunca Rabbimin ne kadar âlim olduğunu, ne kadar şefkatli olduğunu hissediyorum.

Önceden benim inandığım Allah çok sert, çok cezalandırıcı, insanları imtihan eden, başarısız olanları ateşle yakan, şefkati sadece imtihanı geçenlere olan Allah'tı. Küçükken bana namaz kılmayanların tüm namazlarını ateşte kaza edileceği söylenmişti. Ben bundan dolayı Rabbimi çok sert olarak hayal ediyordum. Ondan korkuyordum. Meğerse Rabbim çok merhametli, çok bağışlayanmış. Ben Allah'ımı çok seviyorum!"

Kız Öğrenci, DİKAB

"Ben kalemi kağıt aracılığıyla değil, bizzat kalemim ve kağıdımla Allah'la konuşmak istiyorum. Allah'ım seni çok seviyorum, hem de çok!.. Bunu hep hissediyorum ama sanırım bazen ifade etmeyi ihmâl ediyorum. Ama seni beni daima gördüğünü, işittiğini, benimle olduğunu, şah damarımdan daha yakın olduğunu hissediyor ve biliyorum. Kalemim senin için yazıyor. Şimdi kalbim her zaman olduğu gibi yine senin için atıyor. Rabbim, senin yüceliğini, güzelliğini, iyiliğini, Rabbim seni anlatmak mümkün olur mu?. Ama çabalayacağım, yardımınla...Kimsenin olmadığı anda yanımda hep sen varsın. Ağlayacak bir omuza, dertleşecek bir dosta, derdime derman bir kapı aradığımda hep sen varsın Rabbim. En çok da içimden geçirip istediğim bir şeyin hiç ummadığım bir şekilde olmasına ve benim gönlümden geçen her şeyi önemseyip bana değer vermene...Rabbim sana muhtacım beni sevmene muhtacım, seni sevmeğe muhtacım. Ne olur vazgeçme beni sevmekten! Ne olur seni sevmekten beni alıkoyma! Sen Yaradanımsın... Bana sağlık verdin, rızık verdin, beni seven, benimle sevdiğim aile ve dostlar verdin. Benim için dünyada yer açtın, bir yol da benim için çizdin. Kimi zaman başka yollarla keşişen, ayrılan... Hepsinden önemlisi bana Seni öğrettin, bana iman verdin, bana sana uzanan yollar açtın, seni öğreten ve seni öğreteceğim ilim verdin. Teşekkür ederim Allah'ım. Hiç bir kelime sana duyduğum şükranı ifade edemez ama...Rabbim seni çok seviyorum! Değil sevdam cennet sevdası. Korkmuyorum cehennemden. Ben yalnız seni seviyorum. Cehenneme girersem de seni sevmediğim, seni tanımadığım için olmasın sebep. Yalnız günahlarım yüzünden gireyim. Ama şu gerçekten isteğim Rabbim sonsuza kadar seveyim seni. Eğer ki cehennemse mekanım ne olur kalbimi yakma Rabbim orda sen varsın çünkü. Senin sevgin fakir varlığında tek zenginliğim. Yine diyorum ki Rabbim ne olur beni sevmekten vazgeçme! Beni şu zavallı kalbimden yüceler yücesi sevgini alma!.. Senin sevgin olmazsa ne işe yarar şu zavallı havva!.."

Kız Öğrenci, DİKAB

“... Allah ile konuşman için yer, zaman, vakit hiç önemli değildir. Rabbim beni dinlemek için her zaman hazırdır. Gecenin bir yarısı olsun, sabahın çok erken saati olsun dua ettiğim her an beni dilediğini bilmek çok güzel... Rabbim beni her zaman düşünür, beni kollar, iyi olmamı ister. Bunları bilmek ve bu duyguları hissetmek çok güzel! Kimi zaman olur şımarıklık yaparım, sözlerini dinlemem, söylediğinin aksine şeyler yaparım, üstüne üstlük bir de hemen yaptığım hatadan dolayı özür de dilemeyebilirim. Öyle bir şey olur yaptığım hatanın farkına ancak beni üzen bir şey neticesinde varırım ancak o zaman O aklıma gelir. Hemen Rabbimi hatırlar, özür dilerim, tevbe ederim. Buna rağmen Allah'ım benim tevbemi özrümü kabul eder. “Sen ancak hatanın seni üzdüğü anda bana geldin, üzülme idin bana gelmeyecektin, bu yüzden özrünü kabul etmiyorum!” demez. Her şeye rağmen tevbemi, özür dileklerimi kabul eder.

Çok sevgili Allah'ım korktuğumda korkumu gideren, ağladığımda göz yaşımı silen, benim sevinmemden sevinç duyandır... Bazen acı duymamızı ister. Bu acı, antibiyotik iğnesinin acısı gibidir. Biliriz ki bu iğne bizi iyileştirecek. İşte öyle de Rabbimin bize verdiği acı bizi iyileştirecektir. Her şeyin bir hikmeti vardır. Yeter ki bu hikmetlerin sırrını anlamaya çalışalım...”

Kız Öğrenci, DİKAB

“Allah, benim Rabbim olmakla beraber beni benden daha iyi bilen, yalnızlığımı her zaman paylaşan dostum, zor durumlarda beni korumasına alan sığınacağım yâni her türlü halde çalabileceğim tek kapı. Bizi bizden daha iyi tanıyor ki, neye ihtiyacımız varsa rızkından bize vermiş. Bize o kadar değer vermiş ki bütün mahlukattan üstün yaratmış ve bizi yeryüzünün halifeleri kılmış...” Dünyada en şefkatli saydığımız annelerimizin merhameti Allah'ın merhameti yanında okyanusta bir damla su kadar kalır. Birinci defa olmasa bile birkaç kez yaptığımız bir hatadan dolayı annemiz bize darılabilir. Ama Allah o kadar merhametlidir ki bizi affeder...”

Kız Öğrenci, DİKAB

“O bize küçüklüğümüzden beri korkulması gereken, bir hata yaparsak bizi yakacak olan şekilde tanımlandı. Onun şefkatinden, affediciliğinden ve mükâfaatı olan cennetinden bahsedilmedi. Aslında Allah'ı bize bu şekilde tanıtan ailemize, yakınlarımıza ve çevremize kızanyorum. Çünkü onlara da hep bu şekilde öğretildi ve onlar bizim kadar şanslı değillerdi. Bizim gibi Allah'ı tanıyacak ne ortamları oldu ne de fırsatları.

Bize kadar olan nesilde sevgisi yerine korkusu aşılana Allah, bizden sonraki nesil tam tersi şekilde Allah'ı tanıma fırsatı bulur inşaallah!

Hepimiz hata yapabilme özelliğinde yaratılmışız. Yaptığımız hata için — büyük ya da küçük olsun— gönülden bir pişmanlıkla af diler ve bir daha yapmamak için çaba sarfedersek inaniyorum ki Allah'ın merhameti, rahmeti üzerimize olacaktır... Benim için önemli olan O'nu görmesem de, içimde bir yerde O'nun varlığını hissetmektir. Ve bunu hissediyorum da...”

Erkek Öğrenci, DİKAB

“Yaradanim en büyük aşkı, uğruna canımı vereceğim tek dostumdur. O (CC) benim tek tanrımdır. O (CC) kimsenin bana yakın olamayacağı kadar, şah damarımdan da yakındır. Dertlerimin en büyük ortağı, yalnız kaldığımda daima her an, her lahza yanımda olan, beni her daim —hem de hiç bıkmadan— dinleyen desteğini esirgemeyen, hastalığıma şifa veren, yanımda olduğumu hissettiğimde mutlu olduğum, hata yaptığımda beni hiç azarlamayan, azarlamadığı gibi de “Gel!” diyen, ben “Tevbe edersen seni affederim.” diyen O (CC)dur... Şükürlerin hepsi O’na olsun!.. Hastalığa da, sakatlığa da, fakirliğe de, zenginliğe de, kısacası verdiği her şeye şükürler olsun!.. Çünkü ne kadar aciz olduğumuz ortada. Ne depremi engelleyebiliyoruz, ne yağmuru, ne ölümü, ne dünyanın ısınmasını, ne hastalığı yâni hiç bir şeyi engelleyemiyoruz. Bununla birlikte yarattıkları canlılardaki o eşsiz uyumu, doğanın dengesini, vücudumuzdaki hücrelerin ahengini bile anlamakta zorluk çekiyoruz. Kâinât yaratılalı bilmem kaç asır oldu ama hâlâ beynimizin nasıl olduğunu çözemedik Madem tüm bunları O (CC) yaptı o zaman da en iyisini, en iyi yönetmeyi O (CC) yapar. Bize de şükretmek, vereceği şeylere sabretmek, kontrolümüzü O’na bırakmak düşer...”

Erkek Öğrenci, DİKAB

“...Önceden benim inandığım Allah çok sert, çok cezalandırıcı, insanları imtihan eden, başarısız olanları ateşle yakan, şefkati sadece imtihanı geçene olan Allah’tı. Küçükken bana namaz kılmayanların tüm namazlarını ateşte kaza edileceği söylenmişti. Ben bundan dolayı Rabbimi çok sert olarak hayal ediyordum. Ondan korkuyordum. Meğerse Rabbim çok merhametli, çok bağışlayan, bizi cennete koymayı çok isteyenmiş. Tövbeleri çokça kabul edenmiş. Ben Allah’ımı çok seviyorum!..”

Kız Öğrenci, DİKAB

“İnanmışım Allah’ı yazmak hem çok zor, hem de çok güzel bir şey. Zor, çünkü sürekli içimde yaşadığım, bunu yazıya dökmek ihtiyacımı hiç hissetmediğim bir inancı ilk kez bu satırlara döküyorum. Güzel, çünkü bu düşüncelerimi yazıyla bir nevî ölümsüzleştirmiş oluyorum. Ben de bir gün her insan gibi öleceğim fakat bu yazı ilerde bir gün benimle aynı duyguları paylaşan bir insan için yol gösterici ya da böyle tuhaf şeyler düşünen insanlar da varmış dedirtecektir. Bu, kişilerin seçimine kalmış olan bir şey. Beni ilgilendiren benim düşündüğüm ve inandığım Allah’tır.

Benim inandığım Allah beni hiç bir zaman yalnız bırakmayan, onun hoşuna gitmeyecek şeyleri yapsam dahi beni yine o çıkmazdan çekip kurtaran ve beni her halimle kabul eden bir Allah’tır...İnanmışım Allah benim hem yaratıcım hem de dostumdur. Bazı haller olur ki insan sorunları içerisinde boğulup kalmıştır ama ona yardım edecek kimseyi bulamaz. Kimse anlamaz onun derdinden, anlasa da elinden bir şey gelmez. İşte yine O koşar imdadımıza. EN zor zamanlarımızda elimizden tutar ve “İşte kulum sana her darlı-

ğın ardından bir genişlik vardır dememiş miydim?.. Derdinin çaresi budur.” der. Bizi bizden daha iyi bildiği için de bize sunduğu çözüm yolları bizim için en uygun olanıdır. Hepimizin dostunun Allah olması dilekleriyle...”

Kız Öğrenci, DİKAB

“Şu anda bana bu satırları yazdıran, bana kendini anlattırandır inandığım Allah. Gizlesem de, gizlemesem de sinemin özünü bilen, hatta beni benden iyi bilendir inandığım Allah... Ona hiç yalan söylemem. Ondan hiç bir şeyi gizlemedim, gizleyemem. O halde belki de tek gerçek dostumdur inandığım Allah. O beni seviyor. Sevmeseydi beni seçip yaratır mıydı?.. Sahip olduğumu zannettiğim her şeyi bana veren ve aslında belki de sahip olduğum tek şey olandır benim inandığım ve her şeyimle teslim olduğum Allah. O beni hiç unutmaz, bir anım bile onsuz geçmez. Nankörlük de yapsam bana nimetini sunmaktan vazgeçmez. Yüzümü güldürür, içimi ısıtır... Ciğerlerime doldurduğum hava onun eseri, gözlerimi çevirip baktığımda gördüğüm o, kusursuz sanat onun eseri. Sormuş bana Mülk suresinde çevir gözlerini bak etrafına hiç düzensizlik görebiliyor musun?.. Çevirdim baktım gözlerimi... Hayır! Gerçekten de göremedim bir düzensizlik Rabbim! Dolu dolu oldu gözlerim. Ne kadar da iyi tanıyorsun beni!..İçime sevgi vermiş, kendi sevgisinden benim içime de yerleştirmiş. Bana insanları sevdirmiş, aşk vermiş, dost vermiş, umut vermiş, hayal vermiş, inanç vermiş, huzur vermiş, gönül vermiş, akıl vermiş, gökyüzüne ve yeryüzünü ayaklarım sermiş... Tüm bunların kıymetini bileyim diye acı vermiş, elem vermiş, hayal kırıklığı, düşman ve yanlışlıklar...Kimse beni anlayamadığında beni anlıyor, bana yardım ediyor. Hiç kimsenin, kimsenin hakkına girmesine de müsaade etmiyor, adaleti bana hep güven veriyor. Rabbimin adâleti hep yerini buluyor. Baktığım her şeyde onu görüyorum... Dokunduğum her şeyde onu hissediyorum... Duyduğum her seste ondan bir var... Kokladığım her çiçek bana onu hatırlatıyor... Tattığım her şey ondan bana armağan... O düşüncelerimde... O gönlümde... O her yerde, her şeyde çepeçevre kuşatmış... Dualarıma cevap veren, hakkımda her zaman hayırlısını nasib eden... O her şeyim, sevdiğim, sebebim...

Kız Öğrenci, DİKAB

“Öncelikle beni yarattığı için sonsuz şükranlarımı sunuyorum. Yüce yaratıcımız nimeti bol, esirgemesi çok. Bize hayır gibi gelen şeylerin şer, şer gibi gelen şeylerin de altında hayır olduğunu söylüyor. Gerçekten de öyle. “Biz Adana’nın bir ilçesinde oturuyoruz. Dolmuşlar oraya çok sık kalkmıyor. Saat başında kalkıyor. Arkadaşım da Adana’dan stajdan ilçedeki evine dönüyormuş ve son otobüse yetişmek için koşturuyormuş. Sabah da erkenden okula varmış. Otobüsü yolun karşısından görmüş ama yetişememiş. O kadar sinirlenmiş ki kahretsin gibi isyanlar etmiş. Akşam gelen haberde de son otobüsün virajın birini dönerken kaza yaptığını duymayalım mı? İçindekiler de hep tanıdıklarımız, komşumuzun çocukları... Duyunca bir süre çok geçirdik. Çünkü neredeyse tamamı ölmüştü. Arkadaşımınla sonra görüştüğümüzde bunları bana anlattı ve hayır dediğimiz şeylerde şer olabiliyormuş. Allah’ım beni

affetsin... Bana hayatımı bağışladı. Verdiği nimetlerden dolayı ona çok teşekkür ediyorum” dedi.

“Küçükken bize de tırnaklarını boyarsan Allah seni yakar! Şöyle yaparsan Allah başına taş atar! Böyle yaparsan kızgın sacın üzerinde yakar.” derlerdi. Ben de inanır ve Allah’tan korkardım. Ama şimdi bunları düşününce bunları bize söyleyenler ne büyük cehaletlelermiş. Allah korusun böyle yaklaşımlar çocukların Allah’tan korkmasının yanında Allah’tan nefret etmelerine de sebep olabilir.

Yüce Yaradanımıza baktığımız zaman biz kullarına kaldırabileceğimiz kadar yük veriyor. Ben hep düşünürüm annem babam ölse ben nasıl yaşarım?.. Yaşayamam diye düşünürdüm. Çünkü evde en küçük olanım ve tek büyüdüm. Ağabeylerim ve ablalarım ben daha küçükken evlenmiş. Aileme çok bağlıyım. Ankara’ya ilk geldiğimde de geceleri hep gizli gizli ağlardım. Geçen yıl ablamın birini kaybettik. (başımız sağ olsun) Rabbim öyle bir sabır veriyor ki ben bile şaşırıdım. Sanki yüreğim kilitlenmiş, çok fazla ağlayamadım bile. İnsan bir gün Yaradanına kavuşacağını, asıl dünyanın orası olduğunu düşününce sevdikleriyle orada buluşacağına da inandığı için herhalde sabrı biraz daha genişliyor...Rabbimiz bizi bin bir nimetlerle donatmış. Bazan yokluktan şikayet ediyoruz. Şükürümüzü az yapıyoruz. Halbuki birisi yanımıza gelse ve parmağının birini bana 500 milyona sat derse düşünmez miyiz?.. Bir küçücük parmak ne kadar kıymetli. Bu yüzden Rabbimiz’in bize verdiği nimetlere ne kadar şükretsek az...Biz memleketimizden uzak yerlerde okuyoruz. Annem, babam üniversiteyi kazanmamdan önce hep okutamayız diye psikolojik baskı yaptılar. Ben de okuyamazsam öldüğümde gözüm arkada kalır deyip inadına okudum. Annemler de haklıydı. Ama ben Allah’ıma güvendiğim için ben ne zaman paraya ihtiyacım olsa hiç beklemediğim halde beni muhtaç bırakmadı ve hep gözetti. Yüce Allah’ım sana ne kadar şükretsem az!

Kız Öğrenci, DİKAB

“...Benden yalnızca hayatı sevmemi, yaratılanı sevmemi, sade ve sadece kendisinden örürü sevmemi bekleyen bir Rabb... Beni asla yalnız bırakmayan, çaresiz kaldığımı sandığım her an yanıbaşımdaya olduğunu hissettiren tek dostum, en güzel dostum, eşsiz dayanağım o benim... Hakkımda iyi de olsa, bana iyi görünmese de en güzel, en doğru, en hayırlı kararı verenin O olduğunu emin olduğum Allah... Muhabbete verdiği değeri, Muhammed’le gösteren Allah... Koca bir kâinatı sevgi uğruna yaratan Allah... En çok sevdiğim en çok dertleştiğim, en çok paylaştığım tek ilah Rabbimdir benim... Hiçbir anımın O’nsuz olmadığını ve zaten olmayacağını bildiğim Rabbim... Anlatmaktan aciz kaldığım, gücümün yetmediği O Allah’a hamd olsun! En büyük yakarışlarım, en büyük duam ve en sonsuz sevdam O’na...”

KENDİNDEN YOLA ÇIKARAK ALLAH’I TANIMLAMA

Burada insanın kendine dönüp, iç dünyasından yola çıkarak Allah’ı tanımlamasına tanık olunmaktadır.

Kız Öğrenci, DİKAB

“İnanmadığım, sevdiğim yaradan benim en büyük ve en değerli dostumdur. Belki O, beni dost olarak kabul etmez. Çünkü çok hatalı bir kuluyum... Benim inandığım yaradan, beni sevdiği gibi tüm kullarını da sever. Kulları arasında asla ayırım yapmaz.

Biz insanlar ne kadar nankörüz... İyi günlerimizde, mutlu anlarımızda O’nu pek az anımsarız; ama sıkıntıya düşünce hemen ona yönelmeye ve duaya başlarız. Fakat yüce yaratan bizim bu halimize rağmen o sıkıntılı anlardaki dualarımızı yine kabul eder. Bizi geri çevirmez.

Benim inandığım Yaradan, her şeyi hikmetle yapar. Bundan dolayı başıma gelen, kötü gibi görünen olaylarda bile O’na isyan etmem. Çünkü bilirim ki muhakkak bunda bir hikmet var ama ben göremiyorum. “Allah’ım bana o hikmeti göster...” diye dua ederim. Sıkıntıya düşüp, çaresiz kalıp, O’na yöneldiğimde namaz kılıp ardından gözyaşlarımla yoğurduğum dualarımı O’na gönderdiğimde ferahlarım ve sanki kedimi dünyanın en mutlu insanı gibi hissederim... Benim inandığım yaradan tektir, ortakları yoktur. O’na müracaat etmeden önce başkalarından randevu almam gerekmez. Çünkü onunla doğrudan kalp telefonumla irtibat kurarım. Konuşurum, dertleşirim. O ise beni hiç bıkmadan dinler ve çözüm önerilerini kalbime ilham eder. Karşılığında ücret de istemez. Günümüzde psikologlar insanların dertlerini dinleyip onlara çözüm önerileri sunuyorlar ve karşılığında yüklü meblağ alıyorlar... Benim inandığım yaradan; şükre en layık zâttır. Onun için hep şükrederim bana bahsettiği nimetlerden dolayı... Bana verdiği çalışma masam için, minik kitaplığım için, rahat ranzam için, güzel elbiselerim için, sıcak yemeğim için... şükrederim.”

Kız Öğrenci, DİKAB

“Çocukluğumda tasavvur ettiğim Allah, etrafımda gördüğüm hiç bir varlığa benzemeyen, gökyüzünde sabit duran bir ışık kümesi şeklindeydi. O’na ulaşmaya çalışırken benden uzaklaşan bu ışık kümesi rüyalarımın birçok kez girmiştir. Çocukluğun somut psikoloji anlayışı ışık kümesine benzeyen bir Allah’ı tasavvur etmemde en büyük etkendi galiba.

Yıllar sonra aldığım dini eğitimin ve olgunlaşmamın etkisiyle Allah, evrenin varoluşu ve diğer kâinattaki varlıklar hakkında tefekküre daldığım çok olmuştur ergenliğimin ilk yıllarında. Ergenliğimin en sancılı anları, hayatı, dünyada bulunuş sebebimi, insanları, hayvanları, olayları, en önemlisi Allah’ı ve ölümü düşündüğüm zamanlardır. Yüksek tepelerin ve özellikle dağların haşmeti beni Allah’ın fizikî özelliği hakkında çok düşündürmüştür. Bazen kanatlanıp uçarak dünyadan uzaya gider, uzayın sınırlarının dışında ve üstünde duran sürekli bu evreni takip eden varlık olarak tasavvur etmişimdir. Ancak Allah’ı o zaman fizikî olarak tam bir kalıba oturtamamışım. Şimdi ise Allah’ın maddi yapısı hakkında bir şey düşünmemeye çalışıyorum. Yaratıcım olarak kabul ettiğim Allah ile aramda maddi ve mânevî bir bağ kurmağa çalışıyorum. Bazen aynaya baktığımda kendimi inceliyorum. Al-

lah'ın beni yarattığını o anda beni izlediğini ve onunla bir iletişim kurduğunu hissediyorum. Beni yaratan Allah'ın benim yaptığım her şeyden haberdar olması bazen beni ürpertir. Çünkü ben birçok davranışla O'na saygısızlık ettiğimi düşünür ve utanırım. Bazen de öyle anlarım olur ki Allah'ın bana acımadığını, yalnız bıraktığını, bana her konuda yol göstermesi gerektiğini düşünürüm. Daha sonra bu düşüncemden ürperirim ve acı çektiğim birçok şeyin kendi hatalarımdan kaynaklandığını düşünürüm. Çevremde gördüğüm sefalet içinde yaşayanları, açlıktan ölen Afrikalı insanları ve zalimlerin bombalarıyla paramparça olan Iraklı mazlumları gördükçe insanî görüş açısıyla Allah'ın neden bunlara izin verdiğini düşünüyorum. Ancak bunlar da bir hikmet olduğu daha sonraki düşüncelerimde belirir. O'nun benden ve yaptığım her şeyden haberdâr olduğunu biliyorum. O'ndan yardım istediğim zamanlarda rahatlamamın sebebi ise bu.”

Kız Öğrenci, DİKAB

“Aslında daha önce böyle bir şeyi çok geniş olarak düşünmedim ve yazmadım da. Belki yeri geldikçe hissedince düşündük. Ama hiç bir zaman sorgulamadım kendimi. Allah'ı aynı anda tüm sıfatlarıyla düşünmedim. İnsan öğrendikçe bazı şeylerin farkına daha çabuk varıyor.

İnanmışım Allah, her şeyi yoktan var eden, sevgiyle yaratan bir varlık. Önce sevgiye değer veren ve bize de sevmemizi söyleyen bir varlık. Kulu sıkıntıya düştüğü zaman hemen onun yardımına koşan bir varlık. Kulunun üzülmelerini istemez hiçbir zaman.

Belki de Allah'ı anlatmaktan korktuk zaman zaman... Çevremizden bu noktada tepkiler de aldım. Allah'ın sevdiği kullarına azap edeceğine inanmıyorum. Eğer gerçekten iyi ve güzel davranışlarda bulunursak Allah bizi neden ateşe atsın ki?.. Belki de hep bize Allah'ın azabından, cehenneminden bahsettiler. Çocukken bile “Günah! Allah yakar!..” dedik. Halbuki Allah yakan değil, daima seven bir varlık. Kullarını rahmetiyle kuşatan, onların üzerlerine sürekli olarak nimetlerini gönderendir. Hiç kızmayan, sabreden, en kötü kullarına bile sevgiyle yaklaşabilen, adil ve üstün bir varlıktır. Eğer kul gerçekten bir şey isterse, samimi olarak isterse, Allah hemen kulun istediklerini yerine getirir. Çünkü Allah “Ol” der, o da olur.

Allah her şeyi bilen, varlığıyla her şeyi sevgiyle kuşatan, kullarına gerçek sevgiyle yaklaşan bir varlık. Her şeyi en güzel bir biçimde meydana getiren, düzenleyen ve en üstün varlık olarak yarattığı insanın hizmetine sunandır...Allah, kullarına en yakın olan bir varlıktır. Onlara kendilerinden bile yakındır. Kullarına bu şekilde yakın olduğu için, onlara yakın olmaktan hoşlanan bir varlıktır. Her zaman onlardır. Onları adım adım takip etmektedir. İnsana bu kadar değer veriyor ki onun her hareketini dikkate alıyor. Kullarını önemseyen, aynı zamanda kulların da kendilerini ve yarananlarını özümsemesi gerektiğini isteyen bir varlık, beze bunca değer verne varlık... Bizden kendini özümsememizi bekliyor çünkü...Hatalar yapsam da nimetlerini esirgemiyor üzerimden bunu hissediyorum. Hata yaptığım zaman sanki daha

çok değer veriyor bana, bende böyle zamanlarda kendime daha çok yakın hissediyorum. Gönلümü ona açıyor, affımı diliyorum. Affedeceğine inanıyorum çünkü affetmeyi seven bir varlık. Her zaman dayandığım, sığındığım, kuşkusuz güvendiğim üstün bir varlıktır. O, Allah'ın kullarına sevgi dolu olduğuna inanıyorum...”

Erkek Öğrenci, DİKAB

“Allah, içimi rahatlatan bir kelime... İçimi rahatlattığına göre içi boş değil... Sonuna kadar dolu. Dolu bir testi gibi artık o içime girdiğinde O'nun sevgisiyle dolup taşıyorum ve Peygamber Efendimiz'in dediği gibi “Bir kalbe iki sevgi fazla.” Evet onun sevgisi her şeyi kuşatır.

Küçüklüğümden beri hep duymuşumdur: Allah Allah... Ne bu?.. Cisim mi?.. Ölçü mü?.. Var mı yok mu?.. En çok da ilkokuldaki hocam (!) Allah konusunda şöyle bir tasvirde bulunmuştu: “Beni görüyor musunuz?.. Evet. Ben burada mıyım?.. Evet. O halde ben var mıyım?.. Evet. Peki Allah'ın görüyor musunuz?.. Hayır. Peki burada mı?.. Bilmiyoruz. O halde Allah yok! Ailem muhafazakar bir kesim olduğundan bunlar bana çok uç ve zıt şeylerdi. Çünkü ben biliyordum ki bir Allah vardı. Yoksa yok muydu?.. Çünkü hocalar bilir... Her şeyi onlara sorarız ve en doğru cevabı alırız. Al sana iç sallantı, çık çıkabilirsen...Şimdi gelelim Allah'la tanışmama... Babam hep derdi: Her şeyi yoktan var eden ve her şeyin sahibi Allah... Allah yaratılmamış, varlığı kendinden. Bu aklıma sığmıyordu. Nasıl olur ya!.. Tamam her şeyi yarattı peki —hâşâ!— onu kim yarattı?.. Bunlar metafizik olduğundan anlamam da imkansızdı zaten. Daha sonra yazın cami hocamdan öğrendim ve sevdim o yüce yaratıcıyı. Çünkü böyle bir Allah ki bizden hiç bir şey istemedi bize hayat vermiş ve etrafımızı sayısız nimetlerle doldurmuş, diğer tüm canlıları hizmetimize âmâde kılmış... Yok böyle bir şey yâ! Kimsenin kimseye “Sana günahımı bile vermem!” dediği şu bencillikler dünyasında böyle bir sistem. Beni Allah'a bağlamaya bağlamağa yetmişti de artmıştı bile. Düşünüyorum, pekiyi bunların karşılığında ben ne yapıyorum? Hiç... Hem de kocaman bir hiç. Ama o yine de gönül koymuyor, küsmüyor, asi kullarına o la ki bir an gelir gerçeği anlarlar diye sabrediyor ve bize de karşımızdaki insanlara sabır göstermemiz gerektiğini söylüyor. Kendisinin engin bir mağfiretinin olduğundan bahsediyor. Hiç bir durumda bu mağfiretten ümidimizi kesmememizi öğütüyor. Bize diyor ki: “İçinizi temiz tutun. Kinden, hasetten kaçın. Niyetlerinizi saf tutun. Umulur ki kurtuluşa erersiniz.” Böyle bir yaratıcıya kul olunmaz da ne olunur?.. O, bizi her türlü hata ve günahlarımıza karşın yine de seviyor. O halde biz de O'nu sevelim!”

Erkek Öğrenci, DİKAB

“Tüm varlığımızla inandığımız ve bunu her fırsatta dil getirdiğimiz Allah... Acaba şu ana kadar bu konu üzerinde düşündük mü?.. Kendi kendime soruyorum da çok fazla kafa yormadığımı görüyorum. Evet, inanma sebeplerim elbette var ama bu sebeplerin bende oluşmasını sağlayan Allah nasıl bir Allah?..

Şimdi düşünüyorum da şükrediyorum. Çünkü bunları yazabilecek aklı donanımla yaratmış beni yüce rabbim. Ben öyle bir varlığa inanıyorum ki; O, her şeyi yoktan var etme gücüne sahip, her şeyin yaratıcısı, her şeyin bilgisi-ne sahip, yaşadığım şu âlemi öyle dengeli yaratmış ki; havadaki oksijen oranından, dünya ile güneş arasındaki mesafeye tutun, canlı cansızlar arasındaki ekolojik sisteme kadar her ayrıntıyı düşünmüş.

Kendi vücuduma bakıyorum. Öyle dengeli, öyle mükemmel ki... Bütün organlarım yerli yerinde. Onlar durmadan iş görürken ben onların gürültüsünü duymuyorum. Çünkü Rabbim kulaklarımı belli seviyede duyacak şekilde yaratmış. O, bana göz vermiş her şeyi idrak edebilmek için; akıl vermiş, düşünmek için; burun vermiş, güzel çiçekleri koklamak için, bir de kalp vermiş ki onu hatırlayayım diye, onu orada yaşatayım diye. Hani "Yerlere göklere sığmam, mümin kulumun kalbine sığarım." dediği gibi. O benim hâlıkım, rızık verenim, merhamet edenim, şefkat gösterenim bana her şeyden yakın olanım. Çünkü O bana şah damarımın yakını. Hazret-i İbrahim ateşe atılırken Cebrâil gelip ona isteğini sorunca, O da "Seni buraya yollayan beni görmüyor mu ki ben O'na inanmışım, ben O'na güvenmişim. Sana ne hâcet?.." diyebiliyor. O kimsenin kabul edemediği hatalarımdan ötürü O'nun karşısına geçip "Yâ Rabbi! Beni affet..." diyebileceğim tek varlık. Beni belki de en özgür bırakan varlık. Belki değil gerçek bu. Kimseyi araya sokmadan içimi açıp, derdimi açacağım ve ferahlayacağım yegâne varlıktır Allah. Hani Mevlânâ'nın dediği gibi... *Sen çekilirsen aradan, Tecellî eder Yaradan!*"

Kız Öğrenci, İLAHİYAT

"Her an ve her zaman yanımda olduğunu hissettiğim, bu evrenin en büyük cismini de en küçük cismini de yaratacak ilme vakıf tek yaratıcı, her şeyi, her yeri, her zamanı dünümüzü, yarınımızı, vereceğimiz kararları bilen, O'nu tanıdıkça sevgimin arttığı, ona yaklaştığımda huzurumun arttığını hissettiğim, bütün emirlerine uymadığımızda hemen cezalandıran değil, bize sonsuz sabırla defalarca bir ömür boyunca yeniden başlama imkânı veren, geçmişte yaptığım hatalardan vazgeçtiğimde onları yokmuş sayan, her günümdeki beni tekrar yaratan, beni kendimden daha iyi tanıyan ve bununla birlikte bir olay karşısındaki her duruma göre önümüze bizim için iyi olan yolları çıkaran, sevildiğinde hiç bir zaman vefasızlık etmeyen, kendine yapılan iyilikleri gören, kötülükleri de affeden, ilk önce sonsuz olan, ebedî ve ezeli olan, etrafımızdaki hiçbir şey gibi varken kaybolmayan, yarattığı varlıkları ortada bırakmayan, onlara nizam veren, onları kesinlikle özgür bırakan, ruhumuza ince özellikler yükleyip onları karşılayacak durumları yaratan, yaptığı hiç bir işinde tezat bulunmayan, ona bilimle ulaşamayacağım sadece imanla varabileceğim, merhametlilerin en yücesi, tasavvur edemeyeceğim hiçbir şeyle kıyaslama yapamayacağım, ona ait bilgilerimizin sadece kendi kelimayla söylediklerinden bildiğimiz HA-BİB...

KAYNAKLARDAN VE TOPLUMSAL ANLAYIŞTAN YOLA ÇIKARAK ALLAH' I TANIMLAMA

Erkek Öğrenci, DİKAB

“Allah’ı tarif etmemize gerek yok. O zaten tümü mahlukatı yaratarak ve bizlere sonsuz nimetler vererek kendi varlığını ispatlamıştır. Zaten yeryüzüne şöyle bir göz attığımızda Allah’ın büyüklüğünü anlarız. Allah’ı yâni yüce yaratıcımızı yine Allah’ın sözleriyle açıklamak istiyorum. Zaten o varlığını ve birliğini en güzel biçimde dile getirmiştir. Nitekim İhlâs Sûresi şöyledir:

Şá áæ Çááá Çİİ Çááá ÇÁÖÁİ áá íáİ æ áá íæáí æ áá íßá áá ßíæÇ Çİİ. “De ki: Allah birdir, O sameddir, domamıştır, doğrulmamıştır. O birdir, yarattığı hiç bir varlığa benzemez.” Allah-u Teâlâ’nın bu güzel sözlerinin yanında bizim yapacağımız tek şey iman etmek, varlığını ve birliğini kabul etmektir. İnsanoğlu Allah’ın ona öğrettiklerinin dışına çıkamaz. Her şey Allah’ın iradesindedir.

Erkek, DİKAB

Kendisine tapılan ve ibadet edilen anlamına gelen ilahın bir diğer ismi ma'buddur. Mabudun İslâm dinindeki özel ismi Allah’tır. Tüm ibadetlerin, tüm tapınışların eksiksiz olarak kendine yapıldığı, tüm gönüllerin kendine yöneldiği, herkesin kendisinden meded beklediği, her türlü eksik ve kusurlardan münezze, tüm iyiliklerin kaynağı olan Allah!

Allah’ın bir sıfatı da Rab’dır yâni terbiye eden, eğitip büyüten, yetiştiren, rızıklandıran, her türlü ..... ve sıkıntılardan koruyan kişi. Terbiye ve eğitime eğitmenle birebir bir ilişki sonucu olur. Herhangi bir aracı kabul etmez. İşte Allah insanı en güzel şekilde yaratmış, en güzel nimetlerle büyütmüş ve insanın hiçbir aracısız kendisine yönelmesini insandan istemiş. Nasıl ki bir anne merhamet, şefkat ve sevgi ile yaklaşır... kendi zararına da olsa şerhlerden onu alıkoyar, müsaade etmez. Bu görünüş itibariyle olumsuz gibi görülse de mahiyet itibariyle çocuğun yararınadır. Allah da en güzel şekilde yarattığı insanı gönderdiği dünya hayatında yalnız bırakmamış, ona doğruyu gösterecek kitaplar, nebiler göndermiş ve her an onu gözetim ve koruma altında tutmuştur kötülöklere gitmemesi için... Tüm bu ilişkiler anne-çocuk ilişkisinde olduğu gibi merhamet ve sevgi üzerine kurulmuştur. Her davranış aslında sevginin yansıması, eylemler dünyasındaki görüntüsüdür. Allah insana rahmetiyle yaklaşan ve öyle muamele eden bir zâttır. Ve zaten bir ayetinde rahmetim gazabımı geçmiştir buyurmaktadır. Hiçbir zaman Allah’ın rahmetinden ümit kesmemeli, gazabını geçen rahmetine sığınmalıyız. Aynen Hazret-i Vahşi örneğinde olduğu gibi.”

Kız Öğrenci, DİKAB

“İnanmadığım Allah’ı daha önce hiç tanımlamadım. Bence İhlâs Sûresi buna çok güzel bir cevap teşkil eder. “De ki: O Allah birdir, hiç bir şeye muhtaç değildir, her şey var olmak için O’na muhtaçtır, doğmamış, doğurmamıştır”-

...Vahiy müslümanlar açısından kesinlik taşıyan bir bilgidir. Kur'an-ı Kerim bir müslümanın hayatında çok önemli bir yer teşkil eder Kur'an besmeleyle başlar ve besmelede dikkat çeken Rabbimizin iki önemli ismi mevcuttur: Rahmân ve Rahîm. Rabbimizin 99 ismi varken bu similere öncelik vermesi, kitabına onunla başlaması çok anlamlıdır. "Ben bağışlayıcılık özelliğine sahip bir varlığım." diyor adeta. Bilindiği üzere Rahmân, Allah'ın bütün kulları üzerindeki bağışlayıcılık özelliği, Rahîm ise kıyamette sadece mü'min kulları için var olan bağışlayıcılık özelliğidir. Bu demek olur ki Rabbimizi tanımaya başlarken O'nun ilk özelliğinin bağışlayıcılık olduğunu bilmemiz gerekiyor.- Benim hoşuma iden bir şey de ne kadar günah işlersen işle bir kapının seni affetmek için devamlı açık olması. Affedilmen için o günahın farkına varıp vicdan azabı duyman, kapının tokmağını çalman yeterli. Tokmağı çalin ve kapının açılacağından emin olun. Tam bir teslimiyetle çaldınız da açılmadı mı?...Allah'ımı ve dinimi gerçekten çok seviyorum. İyi ki dünyadayım ve iyi ki müslümanım! Allah'a şükretmem gereken o kadar çok sebebim var ki... Sana şükürler olsun Rabbim!"

Kız Öğrenci, DİKAB

"Aslım isterseniz hayatımda ilk defa böyle bir soruyla karşılaşıyorum. Bu yüzden de diyeceğimi, ne yazacağımı bilmiyorum. Bunda belki de bilinçsizce bir inanmanın tesiri olabilir. Gelenekçi bir inanmanın tesiri belki de hepsi... Blmiyorum, tanımlayamıyorum.

Küçükken hep Allah'tan korkardım. Kimse bana "Allah'ı sevmek gerek." demedi. Fakat "Allah yakar" "Allah'tan korkmuyor musun?" gibi cümleleri sık sık duyardım...O Allah birdir. Sameddir. Rahmândır. Rahîmdir. Hiç bir şeye muhtaç değildir. Her şey ona muhtaçtır. Rezzâktır, Fettâhtır. Doğmamış, doğrulmamıştır. Hiç bir şey O'na denk değildir. Övgüye en çok layık olandır. En büyük şefkat ve en büyük merhamet sahibidir. Cömertliği her şeyi kuşatmıştır. Her şeyi yerli yerinde yapandır. Her şeyi belli bir ölçüye göre takdir edendir. Kuvvet, kudret sahibidir. Azabı ise bir kimseye dokunduğu zaman onu kimseden kaldıracak bir güç yoktur. Yalnız O'na kulluk eder ve yalnız O'ndan yardım dileriz...

Kız Öğrenci, DİKAB

"İnandığım Allah'ın vasıfları Kur'an-ı Kerim'de ve hadislerde belirtilmiş bulunmakta: O çok bağışlayan, nimetler bahşeden, beni ve bütün âlemi yaratıp yöneten, her şeyi bilen, gören, işiten, sonsuz kudret sahibi... gibi çoğu zaman aklımın anlamadığı yüce vasıflara sahip varlık. Evet, bütün bu özelliklerin yanında Allah'ı kendi benliğimde içselleştirirken daha çok onun bizlere olan sevgisi, merhameti yönünü ön plana çıkarıyor, kendi üzerimdeki başak insanların üzerindeki nimetlere baktığımda bunu ancak bizleri gerçekten seven ve değer veren bir varlığın yapmış olması gerekir diye düşünüyorum. Bu öyle büyük bir sevgi ki annenin yavrusuna olan sevgi ve şefkatinin yüzlerce kat büyüğü... Allah her şeyin en güzelini bilir. Kur'an'ın bir

ayetinde de belirtildiği gibi: “Sapıklardan başka Allah’tan kim ümidini keser?..” O, bizden ümit kesmezken, sonsuz bağışlayıcı, tövbeleri kabul eden Allah’tan ve kendimizden biz neden ümidimizi keselim ki?...”

Erkek Öğrenci, DİKAB

“İnanığımız Allah zâtî ve subûtî sıfatları olan, ezeli, ebedî, ilim, görme, duyma, hayat, muhalefetün lîl-havâdis sıfatlarına sahip olan en büyük, en güçlü, tek ilahtır. İnanığımız Allah, çok merhametli, çok şefkatli, kulların hep iyiliğini isteyen yüce yaratıcı. Şöyle ki; günah işlediğimizde melekler onu hemen yazmıyorlar, tevbe etmezsek ve bu günahahtan pişman olmazsak o takdirde yazıyorlar. Ama sevaplar hemen yazılıyor ve insanın sevap kazanabilmesi için birçok neden var. Aynı zamanda bunlar bedava! Namaz kılmak, oruç tutmak, gülmek (sadaka), yoldaki bir taşı kenara koymak, ana-babaya iyi davranmak...Allah tevbeleri kabul edendir. Kâinattaki eşsiz nizamın, mükemmel tasarının tek mühendisi, yarattıklarını sevgi hamuruyla yoğuran, aşık olunması gereken en büyük maşuktur. Kulunun iyiliğini isterse onu dinde fakih (anlayan) kulan, her şeyin sahibidir. Biz yalnız O’na ibadet eder ve yalnız O’ndan yardım dileriz. Allah her şeye “Ol” dediği zaman o hemen olur. Allah korkulması gereken değil, sevilmesi gereken olmalıdır. Bir kimseyi seven de ondan gelecek her şeye emin olmayı elde edecek, sevdiği kişinin de kendisini sevmesini sağlamaya çalışacaktır. Takvâ hep Allah’tan korkmak, ondan sakınmak olarak anlamlandırılmıştır. Fakat takvâ Allah’ın karşısında emir-nehî bakımından dosdoğru durabilmek ve O’ndan gelecek azaptan sakınmak, dolayısıyla Allah’ı büyük bir aşkla sevmek şeklinde tanımlanmalıdır. Hamd yalnız Allah’adır. Sonsuz güç kudret sahibi Allah kullarına taşıyamayacağı yükü yüklemeyiz. O’nun dininde zorluk yoktur. Allah Settâr (ayıpları örten)dir. Bağışlamayı sever. Ümitsiz kullarını sevmez. “Bana dua edin, size icabet edeyim.” der. Allah, tüm iyi, güzel sıfatları yanında aynı zamanda Kahhâr (kahreden)dir. Kedisine inkar edenleri ve bu inkarında ısrarlı olanları helak eylemiştir. Tarihten silinen birçok kavim buna örnektir. Allah, gazabı çetin olandır. Her şeyin cezasını (karşılığını) verendir. Kendisine şirk koşulmasını asla, mutlak suretle affetmez. Ama bunun dışındaki günahları affetmeyi çok sever. O, kullarını affetmeyi, bağışlamayı çok sever. Kullarına yaptıkları iyi ameller sonucu cenneti, kötü ameller karşılığında da cehennemi vaad eder. Kendi ayetlerini evirip çevirip işlerine geldikleri gibi yorumlayanlara da cehennemi vaad ettiğini Kur’an-ı Kerim’de bildirir. Hamd yalnızca âlemlerin rabbi olan Allah’adır!..

Erkek Öğrenci, İLAHİYAT

“Benim inandığım Allah tekdir. (El-Ehad)

Benim inandığım Allah’a bütün yaratılanlar muhtaç. Ancak o hiç kimseye muhtaç değildir. (Es-Samed)

Benim inandığım Allah belli bir şekilden, belli bir bedenden münezzeh-tir.

Benim inandığım Allah en güzeldir. (El-Cemîl)

Benim inandığım Allah en âdil olandır. (el-Âdil)

Benim inandığım Allah'ın her şeye gücü yeter. (El-Kâdir)

Benim inandığım Allah istediğinde şifâ verendir. (Eş-Şâfi')

Benim inandığım Allah zalimleri, kâfirleri kahredendir. (El-Kahhâr)

Benim inandığım Allah sonsuzdur. (El-Bâkî)

Benim inandığım Allah tüm yarattıklarının rızkını en iyi verendir. (Er-Râzık)

Benim inandığım Allah bol bol verendir. (El-Vehhâb)

Benim inandığım Allah ayıpları ördendir. (Es-Settâr)

Benim inandığım Allah en cömerttir. (El-Kerîm)

Benim inandığım Allah en zengindir. (El-Ganiyy)

Benim inandığım Allah sözüne sâdiktir.

Benim inandığım Allah Rahmân ve Rahîmdir.”

Erkek Öğrenci, İLAHİYAT

“Allah dilediği kimseyi hidayete erdirir, dilediği kişiyi saptırır...

Hâlıkımız yaratmış bizi en güzel sûrette,

Bunun şartı zikirde, fikirde, şükürde,

Bunların hepsi mevcut namazın özünde,

İhyâ edelim dinin direğini beş vakitte.

Namaz insanı fuhşiyâttan men eder,

Hayvanâttan çıkartıp insanı, eşref-i mahlûk eder,

Rabbisine karşı sevgili enes bir kul eder,

Kendisini affettirip cennete dahil eder.

Rabbimiz bizi her an seni zikreden, her an sana şükreden, her an senden korkan kullardan eyle!..”

Kız Öğrenci, İLAHİYAT

“İnsanın fıtratı gereği bir inanma ihtiyacı vardır. Her insanın bir inandığı tanrısı ya da tanrıları vardır. Bunlar kimilerinde ateş, kimilerinde güneş, kimilerinde inek vs... kimilerinde de metafizik tanrılardır. Bizde ise —müslüman olmamız hasebiyle— Allah inancı mevcuttur. Pekiyi inandığımız, sevgi duyduğumuz, sığındığımız Allah'ı biz kendi içimizde nasıl tanımlıyoruz?..Bize göre Allah hiçbir şekilde zihindeki bir vucuda koyamayacağımız zihin üstü bir varlıktır. Tekdir, doğmamış ve doğrulmamıştır. Ezeli ve ebedidir.

Allah inancı insanı mutlu eden en büyük sebeptir. Bu sonsuz kudret sahibine inanan insan mutludur. Dünya hayatında başımıza gelen sıkıntılara, belalara hep ona duyduğumuz inançtan dolayı sabrederiz. Biliriz ki onları bize O'nu ne kadar sevdiğimizi göstermemiz için yine O göndermiştir. Ve biliriz ki sabrederek ve bu zorluklarla isyan etmeden mücadele ederek O, sevgisini dillere dökemediğimiz yüce Allah'ımızı hoşnut edeceğiz ve inşaallah ebedî hayatta O'nun yanına birebir varacağız. Allah bizi gerçekten kendisine inananlardan eylesin!..

Erkek Öğrenci, DİKAB

“Allah-u Teâlâ bütün yer ve mekanlardan münezzehtir ve kendine has kemal sıfatlara sahiptir. On sekiz bin alemleri altı günde yaratmıştır. Alemdeki bütün her şeyi o yaratmıştır. İlk insan Âdem AS’ı sonra Havva annemizi yaratmıştır ve yarattığı insanlara da peygamberler göndererek emir ve yasaklarını bildirmiştir. Bütün nimetlerini kullarının emrine vermiştir ve yeryüzünde onun koyduğu kullara göre yaşamamızı peygamberleri aracılığıyla emretmiştir. Bizi o kadar müthiş bir şekilde yaratmıştır ki bu gün modern Tıp’ta hayretler içinde kalmaktadır. Allah-u Teâlâ Hazretleri kendi zatında kendi kelamı Kur’an-ı Kerim’de şöyle bahsetmektedir:

“Ey Muhammed de ki: O Allah birdir, samettir, doğmamıştır, doğrulanmıştır.” Yine başka bir ayet-i kerimede “O Allah ki ondan başka ilah yoktur.” Yine başka ayet-i kerimelerde de onun en güzel isimlere sahip olduğu vurgulanmaktadır. Allah-u Teâlâ’yı kendi kelamı olan Kur’an-ı Kerim’den en iyi şekilde anlayabiliriz. Allah-u Teâlâ esmâü’l-hüsna dediğimiz en güzel isimlere sahiptir. Bu isimler Allah-u Teâlâ’nın rızık verici, bağışlayıcı, azap verici, her şeyi bilen olduğunu vs... bize anlatmaktadır. O bizi en iyi şekilde yaratmıştır ve yine bizi en iyi şekilde o bilir. Allah-u Teâlâ bizi diğer ebedî âlem için bu âlemde sınava tâbi tutmaktadır. Bütün yarattıkları ölümü tadacaktır. Ama bizim de bu dünyayı en güzel şekilde değerlendirip ona kulluğumuzu yerine getirmeliyiz. Çünkü tüm sahip olduklarımız bize o verdi. Yine o alacak. Biz yaptığımız tüm ibadetlerle ona yaklaşmaya çalışırız, onun rızasını kazanmaya çalışırız. Eğer biz ona bir adım yaklaşırsak o bize on adım yaklaşıcağını eğer yürüyerek gidersek koşarak bize geleceğini söylüyor.

Benim inandığım Allah-u Teâlâ Hazretleri o kadar merhametli ki kulan yükleyemeyeceği yükü yüklemeyiz. Kuluna asla hak etmeden azap edemez. Kulu günah işlese de eğer hemen pişman olup tevbe etse o kul günahı işlememiş gibi olur. Merhameti bol olduğu gibi bol bol rızıklar verir. Eğer kulun bunların kadrini bilmezse onu çeşitli vesilelerle uyarır. Allah-u Teâlâ Hazretleri kulunun yaptığı en küçük bir iyiliğe dahi karşılığını verecektir. Yüce Allah Kur’an-ı Kerim’de yine kendisinin adaletlilerin en adaletlisi, merhametlilerin en merhametlisi olduğunu buyurmuştur. Allah-u Teâlâ Hazretleri zââtî ve subûtî sıfatlara sahiptir. Her şeyden ..... tarih boyunca insanlar bu âlemin yaratılışındaki mükemmelliği görmüşler ve üstün bir yaratıcının varlığını kabule mecbur kalmışlardır. Kendilerine değişik varlıkları güneşi, ayı tanıdıkları edinmeye başlamışlar ama görmüşler ki bunları da yaratan daha üstün biri vardır ve Allah-u Teâlâ Hazretleri’nin var olduğunu ondan başka ilah olmadığını kabul etmişlerdir. Yüce Allah kendisini kendi kendi kelamı olan Kur’an-ı Kerim’de en güzel şekilde anlatmaktadır. Ondaki başka ilah yoktur. Bütün her şeyi on sekiz bin alemleri o yaratmıştır. Yarattığı varlıklara karşı çok merhametlidir. Bizim yaşama gayemiz onun emrettiği yolda olmalı gerçek mutluluğa ancak Allah sevgisiyle ulaşırız o zaman hayatımıza bir değer kazandırmış oluruz. Gerçek söylemek istediğim çok şey var ama bir türlü toparlayamıyorum. İfade edemiyorum Kur’an-ı Kerim’de o kadar örnekler var

ki... Yine bu yazımda bir hatalı söz veya tabir kullandıysam onun eşsiz merhametine ve affına sığınıyorum. İnşâallah ona layık bir kul, Rasûlüne layık bir ümmet olarak onun huzuruna ulaşabiliriz.”

Erkek Öğrenci, DİKAB

“Allah’ı tarif etmemize gerek yok. O zaten tümü mahlukatı yaratarak ve bizlere sonsuz nimetler vererek kendi varlığını ispatlamıştır. Zaten yeryüzüne şöyle bir göz attığımızda Allah’ın büyüklüğünü anlarız. Allah’ı yâni yüce yaratıcımızı yine Allah’ın sözleriyle açıklamak istiyorum. Zaten o varlığını ve birliğini en güzel biçimde dile getirmiştir. Nitekim İhlâs Sûresi şöyledir:

“De ki: Allah birdir, O sameddir, domamıştır, doğrulmamıştır. O birdir, yarattığı hiç bir varlığa benzemez.”

Allah-u Teâlâ’nın bu güzel sözlerinin yanında bizim yapacağımız tek şey iman etmek, varlığını ve birliğini kabul etmektir. İnsanoğlu Allah’ın ona öğrettiklerinin dışına çıkamaz. Her şey Allah’ın iradesindedir.”

YORUM

Yapılan ikili görüşmelerde inanan insanın kendisiyle ilişkisinin niteliğinden inandığı varlıkla ilişkisinin niteliğinin etkili olduğu gözlenmiştir. İnsanın paradigmasında bu dünyanın sınav yeri olduğu anlayışı baskınsa Allah’ın koşullu olarak insanı sevmesi sözkonusudur. Yaradanının onu koşullu sevdiğine inanan insan, kendini de koşullu sevmektedir. Nasıl Allah’a karşı görevlerini yerine getirdiğinde kendini iyi hissetmekte, getirmediğinde cezalandırılacağını beklemekteyse, hayatın akışı içinde yapması gerekenleri yaptığında kendini¹¹ sevmekte, yapmadığında kendine kızmaktadır; keşke kelime-

11 kendini sevme kavramındaki “seveceğimiz kendimiz nedir” konusuna açıklık getirmek gerekiyor Ruh Teorisinde kendilik, öz (substance) kavramı ile karşılanmaktadır. Öz kendiliğinden varolan, varolmak için hiçbirşeye ihtiyaç hissetmeyen, hepimizin yaşadığı ve dile getirmekte zorlandığı birşeydir. Ruhçuluk teorisinde öz, Tanrı (Being) ile birlikte ele alınmaktadır ve bütünsel olduğu belirtilmektedir. Ruh ise bireysel bir özellik taşır. Kendi manevi varlığımızı idrak etmekle, özümüzün orjinal bir prototipini farketmiş oluyoruz. William James, kendiliğin ne olduğunu en geniş şekliyle açıklamaktadır: Yaşayan kendiliği (Empirical Self) benlik (me) olarak adlandırmıştır. Fakat insanın benliği ile, sahip oldukları (mine) arasında bir çizgi çizmek o kadar basit değildir. Kendimiz için hissettiğimiz ve davrandığımız kadar, bize ait olan şeyleri de hisseder ve onlar için de davranırız. Çocuklarımız, işimiz, şöhretimiz bize vücudumuz kadar değerli gelebilir, bizde aynı duygulan uyandırabilir. “Ben” in (a part of me) bir parçası olarak adlandırılan obje, günün birinde benim (mine) olur. En geniş tanımıyla bir insanın kendiliği, ona ait olanların toplamıdır. Bu da sadece, onun vücudu ve psikik gücü değil, elbiseleri, evi, eşi, çocuğu, ailesi, arkadaşı, şöhreti, işi ve banka hesabıdır. Bütün bunlar insana benzer duyguları verir. Bunlar kazanınca insan zafer sarhoşluğuna kapılır. Eğer azalır yok olursa, kişi kendini yok olmuş hisseder. Kendiliğin içeriği 4 sınıfa ayrılabilir: 1.Maddesel Benlik(Material Self) 2.Sosyal Benlik(Social Self) 3.Manevi Benlik(Spiritual Self) 4.SafEgo(Pure Ego) 1. Maddesel benliği oluşturan en büyük şey vücuttur. Giysiler daha sonra gelir. Sonra yakın aile söz konusudur; canımızın, kanımızın bir parçasıdır, onlar ölürlerse bir parçamız da birlikte ölür, eğer bir hataları olursa bizim de sayılır, aşağılanırlarsa sanki kendimizi aşağılanmış gibi hissedip karşı koyarız. Sonra yuva gelir; onun her bir bölümü hayatımızı simgeler. Evle ilgili bir konu açıldığında, bütün duy-

siyle başlayan cümleler kurmaktadır. Kendini sevmeye yani olumlu benlik algısı ile özgüven arasında olumlu yönde bir ilişki söz konusudur. Kendini sevmeyen insanın özgüven düzeyi düşük olacağından, en temel özelliği güven olan imanın insan hayatındaki öz işlevi de gerçekleşmemiş olmaktadır.

Kendinden yola çıkarak, iç sesini dinleyip, bunu deneyimleriyle birleştiren insanın Allah anlayışında sadelik gözlenmiştir. Dost, sevgili gibi dünya hayatına özgü ifadeler kullanılmıştır. Benzer yaklaşımı ünlü Türk düşünürleri Yunus Emre ve Mevlana' da da görmekteyiz. Yunus, Allah' ı "dost" olarak isimlendirir ve kendi olmayı yalnızca "dost" için ister.

"Bu dünyaya kalmayalım fanidir aldanmayalım
Bir iken ayrılmayalım gel dosta gidelim gönül"¹²

İnsan kendi olmayı isteyince ancak kendini aşan, gelecek nesillere düşüncelerinin oluşumunda etkili olan ve sürekli yenilenen birtakım bilimsel teoriler geliştirmek, çağını aydınlatan eserler yazmak ve insanlığı mutlu edecek teknolojik imkanlar sağlamak için çaba sarfedebilir.

Yunus Emre kendi olma ile Allah ilişkisi üzerinde durur. O, kendi olmanın insana umduğunu bulduran, öfkesini dindiren üstün bir varoluş düzeyi sunduğunun bilincindedir. Yunus' a göre kendi olma her şeyden önce insanın ölüm sonrası yüzleşeceği ilahi bir ortama işaret eder. Bireysel ve toplumsal haklara karşı yapılan tecavüzlerin gündeme geleceği bu ortamda özlenen ölçüde ancak kendi olabilenler kazançlı çıkacaklardır.¹³

gularımız uyanır; bu yüzden ziyarete gelen yabancı birisi kusur bulduğunda kolay kolay affedemeyiz. Sonunda çalışmayla elde edilen birikimler gelir. Emek sarfettikten sonra kaybedince kendini bedbaht hissetmeyen insan yoktur; elimizdekileri kaybetmenin bize yaşattığı depresyonla hiçliğe doğru gittiğimizi hissederiz, bu kendi içinde psikolojik bir olaydır, çoğumuz bu konuda egonun tuzağına düşmüşüzdür. Bütün bunlar içgüdüsel tercihlerle birleşmiş en önemli yaşamsal ilgi odaklarıdır. Bunlar konusunda kör bir dürtüye (a blind impulse) sahibiz. 2. İnsanın ilgi çekme duygusu ile sosyal kendilik oluşturur. Bir insanın kafasındaki imajları kadar çok sosyal kendiliği vardır. Eğer bu imajlardan birisine zarar verilmişse kişiye de zarar verilmiş demektir. İletişimde bulunduğumuz kişilere ayrı yönlerimizi gösteririz. Burada insanın birçok kendiliği ortaya çıkar. Bunun nedeni de çevremizdeki kişilerin her yönümüze bilmesini istemediğimizdendir. En tuhaf sosyal kendilik ise, kişinin zihninde yaratıp aşık olduğu sosyal kendiliğidir. Eğer kişi bu sosyal kendilikle dikkat çekmeyi başaramazsa, kendisini başarısız görür, dikkat çekmeyi başarsa da kendim her açıdan yeterli görür. 3. Ruhsal (Manevi) kendilik insanın içindeki en etkili, en kalıcı, kendisine en yakın halidir. Bilincin aktif yanı olan duygularda, her zaman manevi birşeyler vardır. Duygu ile düşünceler karşılaşır ve bazen uyur bazen de uyuşmazlar. Bu noktada güç kaynağı olan iradenin çaba ve ilgisi önem kazanmaktadır. 4. Adil insan kendini bir bütün olarak değerlendirebilen insandır. "Mine" dediğimiz sahip olduklarıyla "Me" dediğimiz benliği ayırabilir. Kişi kendisiyle ilgili memnun da olsa, mutsuz da olsa kendi değerinin farkında olmalıdır. İnsan hiçbir zaman kendi değerinden kaçamaz. Burada saf bir ego (a pure ego) söz konusudur. Saf ego burada amaç değil araçtır. (James, W. The Principles of psychology) Kendini sevmeye yaşantısında kendi kavramı, James'ın saf ego, tasavvufun ilahi nefes, felsefenin varlık olarak isimlendirdiği, Kur'anı Kerim'in "ben insanı ruhumdan dediği özümüzdür.

12 Metin Yasa, Din Felsefesi Açısından Yunus Emre Açısından Aşk- Yaradılış-Kendi Olma, 2002, 76-77

13 Metin Yasa, Din Felsefesi Açısından Yunus Emre Açısından Aşk- Yaradılış-Kendi Olma, 2002, 69-71

“Armağan gerektür dosta, yüklü yükün dutsun dimiş”

Yunus’ un bu ince yaklaşımının içinde kulun geçici olan bu dünyadaki eylemlerinin iki niteliği vardır: Biri insanın kendi olmasında, dolayısıyla ölüm-süzlüğü kazanmasındaki yaratıcı işlevsellik, diğeri Yaradana armağanlar sunma arzusu. Eylemler ancak bu iki niteliği yüklenmekle kalıcı ve anlamlı olur. Olayın diğeri bir boyutu da sevenin sevdiğine armağan hazırlarken duyduğu psikolojik huzurdur.

İnsan Allah ilişkisi, öğretisel bir içeriğin bilgisi değil, varoluşun Ötekine doğru hareketidir. İman kendisini sarsan tecrübelerle göre yenilenir ve Tanrı tarafından gelen mesaja kulak verir. Allah anlayışını kaynaklardan ve toplumsal yaklaşımdan yola çıkarak oluşturanlarda korku ve kaygının baskın olduğu görülmektedir. Ayrıca böyle bir anlayışta hayatın bir sınav yeri olduğu düşüncesi hakimdir. Bu düşünce insanı gergin ve stresli kılabilen, yaşanan olaylardan gerçek anlamda yararlanabilmeyi engelleyebilmektedir. Bu yaklaşımda kurban psikolojisi söz konusudur. Allah anlayışında sevgi egemen olan insan için her olay onun gelişimi, deneyim kazanması için bir fırsattır. Bu yaklaşım insanı enerjik ve olumlu kılmaktadır. Tıpkı Hz. Muhammed’ in “Rabbim beni terbiye etti ne güzel terbiye etti” sözünde olduğu gibi. Hayatı bir sınav olarak tanımlamak, değerleri aslına uygun yaşamada da engel oluşturabilmektedir. Görüşmelerde özellikle sabır değeri bu anlayışla algılandığında tahammül olarak yaşanmaktadır. Sabrediyorum derken içine atma, biriktirme gibi pasif bir süreç yaşanmaktadır. Sabır gibi insanın varlığını çözüm boyutunda ortaya koyarak en aktif olabileceği yaşantı pasif bir deneyime dönüşmektedir.

İnsan bildiğini ya dolaylı ya da doğrudan bilir. Dolaylı bilmek beş duyu-dan birini ya da birkaçını kullanmakla gerçekleşir. Soyut yetilerin bütünü oluşturur ruh, hakkında doğrudan bilgi edinilendir Bireysel ben kendi bilincine vardıkdan sonra, bu bilinci kendi olma düzeyini tatmadan yitirirse, yaşamın mutluluk getirmeyeceği söylenebilir.İnsan aslında ne kadar kendine yakınsa o kadar da Allah’ a yakın olmaktadır. Ülkemizde din psikolojisi biliminin oluşmasında etkili olan Hz. Muhammed’in “kendini bilen Rabbini bilir” sözü bu araştırmada

